

Андріанна Мільо,
PhD з філології,
співробітниця Служби безпеки України,
доцентка кафедри прикладної лінгвістики,
Ужгородський національний університет
<https://orcid.org/0000-0001-5152-5972>
м. Ужгород, Україна

Поняття лінгвокультура у німецькому, угорському та українському науковому дискурсах

The concept of *linguoculture* in German, Hungarian and Ukrainian scientific discourses

Анотація. У сучасній лінгвістиці неабиякої актуальності набувають дослідження взаємозв'язку мови, культури і свідомості. Зміна парадигми у науці демонструє появу різних підходів до дослідження мови, посилення міждисциплінарних зв'язків, виявлення нових тенденцій. У сучасному мовознавстві поняття лінгвокультури як об'єкта лінгвокультурології залишається лакунарним. Наукові пошуки з дослідження цього феномену продукують нові теоретичні і прикладні напрями, зокрема розуміння лінгвокультури як підґрунтя захисту національних інтересів держави в інформаційній сфері.

У статті аналізується осмислення поняття лінгвокультури у науковому дискурсі Німеччини, Угорщини та України, зіставляється та узагальнюється сукупність його складників та маркерів, що визначають мовно-культурну належність, систему цінностей, національну ідентичність та концептуальну картину світу носіїв досліджуваних лінгвокультур.

У німецькому науковому дискурсі поняття лінгвокультура не використовують, однак ідея щодо єдності мови, культури і комунікації репрезентована в усіх дослідженнях з культурознавчої лінгвістики.

Теоретичні і прикладні напрями щодо осмислення поняття лінгвокультури активно виробляються і застосовуються в угорському науковому дискурсі. Поняття лінгвокультури виокремлено в окрему дисципліну «гунтарологію». Лінгвокультура розглядається як інструмент інформаційної безпеки, узагальнюються теорія і практика сучасної угорської мовної політики, мовної стратегії та впроваджується ідея необхідності відновлення розвитку мови.

В українському науковому просторі поняття лінгвокультура визначається сукупністю його складників: концептів певної культури, системи цінностей, мовної особистості, стереотипів тощо. В український інформаційний простір впроваджуються константи російської лінгвокультури під личиною загальнослов'янських цінностей, що дорівнює когнітивній експансії¹.

¹ У статті використано наукові результати, виголошені у дисертаційному дослідженні авторки [14].

Ключові слова: інформаційна безпека, лінгвокультурологія, лінгвокультура, науковий дискурс, прикладний напрям.

Summary. *In modern linguistics, studies of the relationship between language, culture, and consciousness are of great relevance. The paradigm shift in science demonstrates the emergence of different approaches to language research, the strengthening of interdisciplinary ties, and the identification of new trends. In modern linguistics, the concept of linguoculture as an object of linguoculturology remains lacunar. Scientific research in the study of this phenomenon produces new theoretical and applied directions, in particular, the understanding of linguoculture as the basis for protecting the national interests of the state in the information sphere.*

The article analyzes the comprehension of the concept of linguoculture in the scientific discourses of Germany, Hungary and Ukraine; compares and summarizes the totality of its components and markers which determine linguistic and cultural affiliation, the system of values, national identity and conceptual view of the world of the carriers of the studied linguocultures.

In German scientific discourse, the concept of linguoculture is not used, but the idea of the unity of language, culture and communication is represented in all studies of cultural linguistics.

Theoretical and applied directions for understanding the concept of linguoculture are actively developed and applied in the Hungarian scientific discourse. The concept of linguoculture is singled out as a separate discipline of "Hungarology". Linguoculture is considered as a tool of information security; the theory and practice of modern Hungarian language policy, language strategy are generalized, and the idea of the need to restore language development is introduced.

In the Ukrainian scientific space, the concept of linguoculture is defined by a set of its components: concepts of a certain culture, the system of values, linguistic personality, stereotypes, etc. The constants of Russian linguoculture are introduced in Ukrainian information space under the guise of common Slavonic values, which is equal to cognitive expansion².

Key words: *information security, linguocultural studies, linguoculture, scientific discourse, applied direction.*

Вступ. У сучасному глобалізованому світі перед носіями лінгвокультурних спільнот постають виклики, які так чи інакше впливають на їх стійкість до збереження, розвитку, водночас і трансформації цивілізаційної ідентичності. Для кожної лінгвокультури характерні прикметність і неповторюваність, особлива система цінностей, культура і мова. Останніми роками у сучасній лінгвістиці дослідження взаємозв'язку мови, культури і свідомості набувають неабиякої актуальності. Поява різних підходів до дослідження мови, посилення міждисциплінарних зв'язків, виявлення нових тенденцій демонструє зміну парадигми в науці. Роздуми про перспективи розвитку гуманітарних наук, виявлення пріоритетних напрямів стають предметами багатьох дискусій у річищі науки. Зміна парадигми

² The scientific results presented in the author's dissertation are used the article [14].

зумовлює вироблення та застосування нових методик та підходів у досліджуваних явищах реальності.

Лінгвокультурологія є порівняно новим лінгвістичним напрямом, що сформувався у 90-ті роки ХХ століття і суміжна з багатьма науками – як загальногуманітарними (філософія, антропологія, онтологія, психологія), так і суто лінгвістичними (психолінгвістика, соціолінгвістика, етнолінгвістика, когнітивна лінгвістика, лінгвокраїнознавство тощо). Поняття *лінгвокультура* як об'єкта лінгвокультурології є одним із найчастотніших у назвах наукових праць, зокрема у ключових словах до них. Однак, незважаючи на активне вживання у сучасних мовознавчих пошуках, його визначення у науковому дискурсі майже не представлено. Наукові пошуки з дослідження цього феномену продукують нові напрями: як теоретичні, так і прикладні, зокрема, розуміння поняття *лінгвокультура* як інструменту забезпечення інформаційної безпеки.

Формування поняття *лінгвокультура* у науковому дискурсі подано у працях зарубіжних (F. Alabán [15], G. Balázs [16–18], J. Bańczerowski [19; 20], W. H. Goodenough [21], E. Hoffmann [22], L. Kósa [23], H. Kuße [24], P. Rákos [25]) та вітчизняних науковців (Ф. Бацевич [2], А. Загнітко [4], О. Матузкова [7], Т. Радзівеська [10], М. Фабіан [26] та ін.) Дослідження з гунгарології в Україні проводили: П. Лизанець [6], Л. Мушкетик [9] та ін.

Методологія та методи дослідження. У дослідженні використовуються загальнонаукові методи дослідження: *узагальнення* – виділення і фіксація (перехід від конкретного до загального, від менш загального до більш загального), *абстрагування* (теоретичне узагальнення, яке дозволяє відобразити основні закономірності об'єктів і явищ), *аналіз і синтез* (виділення в об'єкті основного і суттєвого); *конкретизація* (зворотній перехід – від більш загального до менш загального, від загального до конкретного), *зіставлення* (виявлення спільного і відмінного).

У статті *проаналізовано* осмислення поняття *лінгвокультура* у науковому дискурсі Німеччини, Угорщини та України, *зіставлено* та *схарактеризовано* сукупність його складників і маркерів, що визначають мовно-культурну належність, систему цінностей, національну ідентичність та концептуальну картину світу носіїв досліджуваних лінгвокультур, *визначено* прикладне значення поняття *лінгвокультури* як інструменту забезпечення інформаційної безпеки держави.

Виклад основного матеріалу дослідження. У науковому дискурсі Німеччини традиційно культурні факти пояснювали крізь призму їхньої мовленнєвої презентації. «Культура ... складається не із предметів. Люди, спосіб поведінки або почуття –... вона й

організовує ці речі, і навпаки, є формою цих речей, що міститься в головах людей, моделлю, що пояснює їхню взаємодію та сприяє подальшій інтерпретації» [21, с. 38]. Сьогодні німецькі науковці розвивають напрямки культурознавчої лінгвістики. «У нас є не просто культура і мова, а передусім різні сфери комунікації, поведінка й цінності в повсякденному житті, у професійних контактах, в економіці, релігії тощо, що виявляють свої лексичні, прагматичні і текстуальні особливості, пов'язані з різними комунікативними умовами» [24, с. 23]. Культурознавча лінгвістика визначається як тривимірна модель, що складається з таких осей: етнічної, територіальної, або національно-культурної (гумбольдтіанська вісь), диверсифікації дискурсу (дискурсивна вісь). Усі ці вісі перетинаються у вимірі історичного розвитку [24, с. 24]. Поняття *лінгвокультура* у німецькому науковому дискурсі не використовують, але ідея щодо єдності мови, культури і комунікації репрезентована в усіх дослідженнях з культурознавчої лінгвістики. «Мова є невід'ємною частиною культури, через що мовленнєві значення тісно пов'язані з культурою і мають інтерпретуватися в контексті культури» [22, с. 47]. Також позиціонується ідея щодо синтезу мови й культури в системі комунікацій. На думку мовознавиці університету Гільдесгайм професорки В. Крейз, «культура і мова тісно поєднані між собою. Соціальні й культурні правила суспільств ми вивчаємо передусім за допомогою комунікації» [29].

Лінгвокультура як інструмент інформаційної безпеки Угорщини розглядається у тритомному виданні G. Balázs [16–18], де узагальнюються теорія і практика сучасної угорської мовної політики, мовної стратегії та впроваджується ідея необхідності відновлення розвитку мови. У першій монографії «Культура угорської мови на рубежі тисячоліть» [17] G. Balázs розглядає стереотипи щодо угорської мови й пропонує шляхи їх подолання. «За своєю природою угорська мова немала; вона не вимерла (принаймні на цей момент), це успішна й сучасна мова» [17, с. 147]. Дослідник зазначає, що цей стан потрібно підтримувати шляхом свідомого розширення мови. «Будь-яка мовна політика і стратегії мовного розвитку повинні враховувати синтетичну природу угорської мови, що забезпечує її здатність до асиміляції та внутрішнього відновлення» [17, с. 36]. На думку G. Balázs, лінгвокультурологи мають діяти відповідно до соціолінгвістично обґрунтованої стратегії розвитку мови з урахуванням позалінгвальних факторів. У другій монографії «Можливі мовні стандарти» [16] досліджуються питання розвитку мови в контексті мовної геополітики та антропологічної лінгвістики, робиться висновок про те, що «усі мови рівні, мова і культура пов'язані між собою, а тому ми можемо продемонструвати спільні й відмінні зміни в межах однієї

мови» [16, с. 10–11]. G. Balázs мовну геополітику як дисципліну і напрям лінгвістичних досліджень обґрунтовує так: «Це географічно детерміноване лінгвістичне дослідження, у межах якого вивчаються відносини між мовами, що контактують одна з одною, ... метою мовної геополітики є створення науково продуманої мовної політики, що ґрунтується на геополітичних закономірностях» [16, с. 50]. Науковець акцентує увагу на стратегічному значенні масових комунікацій і діджиталізаційно-інформаційній революції для сучасної мовної освіти [16, с. 61]; приділяє увагу поняттю медіанорми у ЗМІ [16, с. 111]. У третій монографії «Стратегія угорської мови» [18] G. Balázs зазначає, що метою будь-якої мовної стратегії є «прагнення до кращої, більш успішної, повної комунікації і порозуміння» [18, с. 195]. Дослідник укладає практичні рекомендації щодо впровадження стратегії розвитку угорської мови, що містять такі кроки: 1) навчання мові, комунікативна освіта, орфографія; 2) орфографія, інші мовні стандарти; 3) інтерлінгвістично-інтеркультурний вимір; 4) використання іншомовних слів, осучаснення мови; 5) особлива мовна ситуація угорців, які проживають за кордоном; 6) мовні права людини; 7) розвиток мови; 8) використання мови у ЗМІ; 9) мовне планування; 10) навчання рідній мові й популяризація [18, с. 174].

В угорській лінгвокультурі інтерпретація поняття гунгарологія – «наука, що досліджує мову, літературу, фольклор, етнографію, історію та мистецтво угорського народу на різних етапах його формування і розвитку» [26]. Термін гунгарологія має тривалу історію. «У науковий обіг у 1932 р. його ввів Р. Грагер, професор Берлінського університету. Л. Ниймет у першому номері журналу “Tanú” перерахував дисципліни, що, на його думку, об’єднує гунгарологія як науковий напрям – угорське мовознавство, історія, географія, етнографія та соціологія. ... Угорський етнограф і громадський діяч Д. Ортутої в 1935 р. заснував перший Інститут гунгарології, а також журнал “Magyarságtudomány”, де опублікував низку статей за цим напрямом. Того ж року за редакцією Д. Секфі вийшов науковий збірник “Mi a magyar?” (“Хто такі угорці?”) ... Після Другої світової війни термін гунгарологія був заборонений комуністичною владою Угорщини нібито з причин політичної чутливості сусідніх країн, а попередні дослідження з питань гунгарології почали вважатися націоналістичними. Така ситуація тривала до створення в 1968 р. при Університеті м. Новий Сад (Югославія) Інституту гунгарології ... З часом сформувалися центри гунгарологічних досліджень за кордоном: у 1985 р. – у Парижі та в Римі, у 1988 р. – в Ужгороді та Гамбурзі. Ці товариства почали публікувати наукові збірники “Cahiers d’Etudes hongroises” (Париж), “Rivista di Studi Ungheresi” (Рим), “Acta Hungarica” (Ужгород), “Berliner Beiträge zur Hungarologie” (Мюнхен)» [26].

В «Угорській віртуальній енциклопедії» зафіксовано визначення гунгарології (гунгарістика, угорські дослідження) як «збірної назви дисциплін, що опікуються питаннями досліджень та викладання угорської мови, питаннями культури, цивілізації й історії Угорщини на міжнародному рівні» [28].

Розмірковуючи над питаннями мови, культури, літератури, знання та науки як інструментів збереження самоідентичності, угорський науковець F. Alabán зазначив, що «гунгарологія завжди відіграла важливу роль у становленні угорської національної свідомості, і це не змінилося в епоху європейської інтеграції, оскільки ми також живемо в епоху історичної інтеграції угорської культури» [15, с. 99]. Цю ж ідею декларує й P. Rákos, відзначаючи, що «предметом гунгарології як науки має бути сума знань про угорську національну ідентичність («угорськість»), зокрема комплексні результати взаємодії окремих угорських дисциплін, а також розуміння нації як мети, а не об'єкта наукового пізнання» [25, с. 324]. Угорський етнограф, історик, культуролог академік L. Kósa зазначає, що «гунгарологія – це не самостійна дисципліна, а важлива, комплексна форма міждисциплінарних взаємозв'язків» [23, с. 11]. На думку L. Kósa, угорців, які проживають у різних кутках світу, пов'язує мова, усвідомлення етнічної належності, культурні та історичні традиції, а не економічне чи суспільне життя. Саме тому основою гунгарології є мовно-культурна належність, а не національна державність. Це відповідає національному характеру угорців, здатних створювати незалежну культуру [23, с. 12].

Явища мови й культури необхідно аналізувати, а також «виявляти характерні ознаки властивих ідентичності форм з погляду їх місця в системі цінностей» [9, с. 25]. Питання концептуальної картини світу та національної ідентичності – одне з ключових у гунгарології, оскільки спрямоване на пошук маркерів єдності та ідентичності в певній національній спільноті. Також концептуальна картина світу – важливе джерело інформації щодо уявлень спільноти про світ та її аксіологічну систему [9, с. 64–70]. Дослідження національної ідентичності стосується трьох основних теренів – мови, культури, походження [9, с. 25]. J. Bańcerowski зауважує, що кожний ментальний об'єкт у концептуальній картині світу має суб'єктивну перспективу інтерпретації залежно від комунікативної компетенції носіїв мови. Тільки в цьому випадку можна продемонструвати зв'язок між культурою і мовною спільнотою як носія мови. Очевидно, що значення слова у процесі інтерпретації світу детермінується культурою. Наприклад, суб'єктивна позиція носіїв угорської лінгвокультури знаходить своє підтвердження в тому факті, що вони класифікують

«чорнобривці, іпомею, рябчиків царських як квіти, пирій, шпергель польовий, кульбабу – як бур'ян». Інша мовна спільнота сприймає властивості цих рослин по-іншому, через те виникає інша точка зору щодо інтерпретації [20, с. 188–195].

В українському науковому просторі поняття *лінгвокультура* визначається в сукупності його складників: концептів певної культури, системи цінностей, мовної особистості, стереотипів тощо.

Серед представлених в українському науковому дискурсі широкого спектру лінгвокультурних досліджень, визначення *лінгвокультури* зафіксовано нами в небагатьох джерелах, зокрема, «Словнику сучасної лінгвістики» А.Загнітка (2012 р.): «Лінгвокультура (лат. *lingua* – мова і *cultura* – освіта, розвиток) – вияв, відбиття і фіксація культури в мові й дискурсі» [4, с. 156]. Важливим для цього дослідження є й визначення лінгвокультурної спільноти як «єдності етносу, об'єднаних мовою і культурою; спільність етносу, його мови і культури, що виявляються в особливостях спілкування; велика група людей, члени якої можуть належати до того самого або до різних етносів, мати спільну мовну і культурну свідомість; мовна і культурна єдність людей» [4, с. 156]. Ще одне тлумачення сутності *лінгвокультури* як феномену і наукового поняття, що складає «синергійне сполучення мови і культури, зафіксоване й освоєне певною етномовною свідомістю», подано О. П. Матузковою [7, с. 48]. Лінгвокультура є ключовим терміном лінгвокультурології і розуміється науковицею «як комплекс мовних одиниць, що заповнюють ціннісно-смісловий простір мови певного етнокультурного співтовариства» [7, с. 48].

В українському мовознавстві сформовано ідею лінгвокультурних аспектів комунікативної толерантності. Так, Ф. Бацевич зазначає, що толерантність є позитивною моральною якістю людини, її сутність полягає в ціннісній ментальній установці на повагу «до думок, переконань і форм поведінки іншої особи, неповторності Іншого»; це «категорія, перш за все, міжособистісної інтеракції, основою якої є постійне спілкування членів суспільства» [2, с. 109]. У межах певної лінгвокультури має відбуватися комунікативна координація мовленневої поведінки всіх членів спільноти, а «надзвичайно важливими чинниками толерантності спілкування особистостей є дотримання ними етнолінгвокультурної специфіки законів, принципів, конвенцій, максим тощо, які сформувалися протягом віків існування певного етносу. Незнання чи неврахування цієї специфіки може стати причиною значної кількості комунікативних невдач (девіацій) та / або порушення толерантного спілкування як у межах однієї лінгвокультури, так і у випадку міжкультурної інтеракції» [2, с. 110].

У 2020 р. репрезентовано працю «Українська мова і європейський лінгвокультурний контекст» [13], де визначено напрями українських лінгвокультурних досліджень, зокрема походження назви Русь крізь призму європейського мовно-історичного контексту, спільний етногенез української та польської мов, європейський соціолінгвістичний контекст і Україна, українські дискурсивні практики останнього періоду і проблеми вивчення мовної ситуації, лінгвальні, комунікативні й культурологічні проблеми перекладу, «мова ворожнечі» як об'єкт юридичної лінгвістики тощо. Автори книги окреслюють причини сучасних лінгвокультурних перетворень: «З одного боку, демонструючи потужний номінативний потенціал та вербальну креативність, мова розвивається в межах відомих, традиційних, “старих” дискурсивних практик, де створюються нестандартні номінації, розробляються синтаксичні техніки, виникають нові мовні стереотипи тощо. З другого боку, спостерігається процес формування «нових» соціокомунікативних середовищ та нових дискурсивних практик, у яких раніше українська мова не була представлена» [10, с. 93].

З початком агресії росії в український інформаційний простір під личиною загальнослов'янських цінностей впроваджується технологічний та асиметричний дискурс російської лінгвокультури. Збереження української лінгвокультури – підґрунтя для захисту національних інтересів в інформаційній сфері. Відповідно до «Доктрини інформаційної безпеки України», до них належать: «1) життєво важливі інтереси особи, ... захищеність від руйнівних інформаційно-психологічних впливів; 2) життєво важливі інтереси суспільства і держави: захист українського суспільства від агресивного впливу деструктивної пропаганди, передусім з боку Російської Федерації; захист українського суспільства від агресивного інформаційного впливу Російської Федерації, спрямованого на пропаганду війни, розпалювання національної і релігійної ворожнечі, зміну конституційного ладу насильницьким шляхом або порушення суверенітету і територіальної цілісності України ...» [27].

Українські лінгвісти визначили глобальні виклики, що змінюють лінгвокультурну мапу світу й формують актуальні загрози інформаційній безпеці України:

– консцієнтальні впливи, спрямовані на ураження свідомості людини, руйнування її ідентичності через переформатування семантики національної культури. О. Бондаренко мету консцієнтальних впливів, що сьогодні здійснює РФ щодо України, характеризує як руйнування ідентичності, цивілізаційне перевербування та зміну ментальної матриці, контроль свідомості та вплив на культурну свідомість нації, деформація іміджу України [3, с. 345–346];

– асиметричність дискурсивного та матеріального модусів гібридної агресії. Науковиця Г. Яворська як інформаційну й смислову специфіку російсько-української гібридної війни визначає: 1) інтенсивність та широту охоплення аудиторії інформаційних впливів, що набула глобального масштабу; 2) систематичне й комплексне застосування медійних та новомедійних засобів; 3) створення нового дискурсу війни, спрямованого на руйнування наявних і формування нових інтерпретаційних і смислових механізмів сприйняття дійсності [14, с. 63–64];

– хаотизація світу, квазидіалогічність, наративність. Як зазначає Н. Слухай, «до хаотизації ведуть симулякри, які стирають межу між реальним і віртуальним світом, шквал негативних емоціогенів, постійні перекручення форми і смислу слів, ... квазидіалогічність. Носії медіаінформації, комп'ютерні ігри і навіть дитячі іграшки ведуть сьогодні з людиною квазидіалог, унаслідок якого сприйняття не виформовується, а інсталюється, вноситься у свідомість сугеренда ... наративність як спосіб викладу інформації, висвітлення інформації під своїм кутом зору, впровадження “свого” бачення постмодерного світу, в якому людина позбавлена онтологічної ідентичності і сама перетворюється на симулякр. Медійна інформація в аспекті наративності виглядає як боротьба наративів. Ключову роль у впровадженні “свого наративу” виконує дискурс (текст з урахуванням відправника, одержувача повідомлення в їх сукупному впливі на ситуацію і зворотний вплив ситуації на них), який містить ціннісно марковану інформацію, що показує “кут зору” відправника повідомлення» [11, с. 356];

– запускання в інформаційний простір України проєктів тотального зомбування, що, на думку О. Снитко «на перший погляд, начебто не пов'язані з обговоренням державності України, питань політики, економіки, подій у зоні проведення Операції Об'єднаних Сил, проте насправді спрямовані на просування ідеології «русского міра» та у величезному обсязі використовують маніпулятивні технології, які вуалюються під пропаганду добра, людяності, єдності та безкорисливої взаємодопомоги. Мета таких проєктів – здійснення масштабного впливу на свідомість людей шляхом застосування вербальних та невербальних прийомів сугестії» [12, с. 207];

– асиметричність комунікацій як підгрунтя маніпулятивного дискурсу, зокрема в інтернетному просторі. Як зазначає науковиця Л. Компанцева, «комунікативна асиметрія містить у собі асиметричність інформації, що створюється за допомогою підстроювання інформаційного потоку та асиметричності дискурсу. Асиметрія створюється порушенням збалансованого інформаційного стану, наприклад, наданням

новини, особливо термінової та сенсаційної, що викликає інтерес реципієнта до новинного каналу. Асиметричність комунікацій є підґрунтям маніпулятивного дискурсу, що перетворює сучасний кіберпростір на театр воєнних дій» [5, с. 428];

– актуалізація небажаних соціальних контекстів за допомогою «мови ворожнечі», що потребує відповідної юридичної реакції. На думку Л. Ажнюк, «проблема юридичних обмежень і коригувань мовної поведінки особи є непротим і вочевидь не вирішується зусиллями лише правників. Уже саме обговорення питання про численні писані й неписані мовні табу, не лише щодо виявів мови ворожнечі, але й щодо ненормативної лексики, брутальності, непристойності, словесних позначень фізичних та розумових вад і будь-якої інакшості часто сприймається як вияв цензури й посягання на свободу думки й слова» [1, с. 305].

Усі зазначені виклики належать до сфери лінгвокультури, оскільки як на національному, так і державному рівнях трансформують систему усталених смислів і концептів, а тому мають розглядатися у вимірі інформаційної безпеки країни. Одна з таких трансформацій – концепт *БІЖЕНЕЦЬ* – представлена в дисертаційній праці авторки, в якій запропоновано на міжнародному й національному рівнях змінити «інструментальне» вирішення питання біженства на «архітектурне», оскільки в деструктивних дискурсах, з метою дестабілізації соціально-політичного ландшафту держав, концепт *БІЖЕНЕЦЬ* позиціонується як «гібридна зброя» [8, с. 193].

Висновки. Сучасні виклики і трансформації у глобальній цивілізації зумовлюють зміну парадигми, що полягає у виробленні та застосуванні нових методик та підходів у дослідженні лінгвокультури як об'єкту лінгвокультурології. На зміну теоритичним напрямам заступають прикладні, зокрема, осмислення поняття *лінгвокультури* як інструменту забезпечення інформаційної безпеки. Маркерами *лінгвокультури* науковці Німеччини, Угорщини та України визначили мовно-культурну належність, систему цінностей, національну ідентичність та концептуальну картину світу. В Україні та Угорщині поняття *лінгвокультура* розглядається у прикладному напрямі, тобто є ефективним інструментом забезпечення державної, зокрема інформаційної безпеки. У німецькому науковому дискурсі поняття *лінгвокультура* не використовують, однак ідея щодо єдності мови і культури репрезентована в усіх дослідженнях з культурознавчої лінгвістики. Отже, зміна парадигми в глобалізованому світі вимагає продукування та впровадження прикладних напрямів у дослідженні лінгвокультури, які б були релевантними у відповіді на сучасні виклики, тому поняття *лінгвокультура* має входити до національних

інструментаріїв гарантування безпеки, оскільки актуалізує інформаційне протистояння. Перспективу подальших наукових пошуків вбачаємо у дослідженні лінгвокультурних аспектів конкретної сфери.

ЛІТЕРАТУРА

1. Ажнюк Л.В. Мова ворожнечі як об'єкт юридичної лінгвістики. *Українська мова і європейський лінгвокультурний контекст : збірник наукових праць / за ред. Б. М. Ажнюк та ін.* Київ : Видавничий дім Дмитра Бураго, 2019. С. 304–317.
2. Бацевич Ф. С. Лінгвокультурні аспекти комунікативної толерантності. *Соціогуманітарні проблеми людини.* 2010. № 5. С. 108–118.
3. Бондаренко О. О., Гречка С. О. Консцієнтальний вимір гібридної війни проти України : складові, інструментарій, ефективна протидія. *Стратегічні комунікації в умовах гібридної війни : погляд від волонтера до науковця* : монографія. Київ : НА СБ України, 2018. С. 332–354.
4. Загнітко А. П. Словник сучасної лінгвістики : поняття і терміни. Донецьк : ДонНУ, 2012. Т. 2. 350 с.
5. Компанцева Л. Ф. Стратегічні комунікації в мережі. Асиметрична протидія консцієнтальним викликам. *Стратегічні комунікації в умовах гібридної війни : погляд від волонтера до науковця* : монографія. Київ : НА СБ України, 2018. С. 422–471.
6. Лизанець П. М. Гунгаристика в Україні : сучасний стан та перспективи розвитку. *Acta Hungarica* : зб.наук. статей. Ужгород : ПП «Аутдор-Шарк», 2018. С. 7–21.
7. Матузкова О. П. Лінгвокультура та переклад : монографія. Одеса : видавець Букаєв Вадим Вікторович, 2022. 226 с.
8. Мільо А. В. Концепт *БІЖЕНЕЦЬ* у німецько-, угорсько- та українськомовному дискурсах (на матеріалі міжнародних і національних законодавчих документів та нових медіа) : дис. ... д-ра філософії : 10.02.15 / Нац. акад. СБУ; Київ. Нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. Київ, 2021. 472 с.
9. Мушкетик Л. Г. Українсько-угорське порубіжжя : мова та етнокультура, питання ідентифікації, міжетнічні зв'язки. *Народна творчість та етнологія.* 2010. № 3. С. 21–35.
10. Радзівська Т.В. Українські дискурсивні практики останнього періоду і проблеми вивчення мовної ситуації. *Українська мова і європейський лінгвокультурний контекст : збірник наукових праць / за ред. Б. М. Ажнюк та ін.* Київ : Видавничий дім Дмитра Бураго, 2019. С. 93–108.
11. Слухай Н. В. Лінгвістичні маркери світоглядної маски суб'єкта масмедійної інтеракції. *Стратегічні комунікації в умовах гібридної війни : погляд від волонтера до науковця* : монографія. Київ : НА СБ України, 2018. С. 355–401.
12. Снитко О. С. Проекти тотального зомбування в інформаційному просторі України. *Інформаційна безпека людини, суспільства, держави.* 2017. № 1 (21). С. 207–215.
13. Українська мова і європейський лінгвокультурний контекст : збірник наукових праць / за ред. Б. М. Ажнюк та ін. Київ : Видавничий дім Дмитра Бураго, 2019. 367 с.
14. Яворська Г. М. Когнітивна територія гібридної війни : конфлікт інтерпретацій. *Стратегічні комунікації в умовах гібридної війни : погляд від волонтера до науковця* : монографія. Київ : НА СБ України, 2018. С. 50–80.

15. Alabán F. A kulturális identitás metamorfózisai. Komárom : Selye János Egyetem, 2016. 124 l. URL : http://pf.ujs.sk/documents/2016.06.29_Alaban_Belivek_Nyomdaesz.pdf.
16. Balázs G. Lehetőség nyelv szabványok. Budapest : A–Z Kiadó, 2000. 202 l.
17. Balázs G. Magyar nyelvkultúra az ezredfordulón. Budapest : A–Z Kiadó, 1998. 203l.
18. Balázs G. Magyar nyelvstratégia. Budapest : Magyar Tudományos Akadémia, 2001. 268 l.
19. Bańczerowski J. A valóság nyelvi kategorizálásáról. *Nyr.* Budapest, 1996. № 120. 64–70 o.
20. Bańczerowski J. A világ nyelvi képe mint a szemantikai kutatások tárgya. *MNy.* Budapest, 1999. № 95. 188–195 o. URL : <http://www.c3.hu/magyaryelv/99-2/banczer.html>.
21. Goodenough W. H. Cultural anthropology and linguistics. In: Hymes, D. (ed.) *Language in Culture and Society: A Reader in Linguistics and Anthropology.* New York : Harper and Row, 1964. P. 36–40.
22. Hoffmann E. Kulturelle Schlüsselkonzepte. *Linguistische Beiträge zur Slavistik. XI. JungslavistInnen-Treffen in Cambridge. 19–22 September 2002.* Hrsg. Von B. Hansen. München : Otto Sagner, 2004. S. 45–71.
23. Kósa L. A magyarságtudomány kézikönyve. Budapest : Akadémiai Kiadó, 1991. 809 l.
24. Kuße H. Kulturwissenschaftliche Linguistik. Eine Einführung. Göttingen : Vandenhoeck& Ruprecht, 2012. 319 S.
25. Rákos P. Hungarológia : a dolog és a szó. *Hungarológia Értesítő.* 1986. № 1–2. 321–328 o.
26. Fabian M. P. Linguocultural approach to the study of lexical semantics. *Contemporary studies in foreign philology : Research Paper Collection.* 2020. Issue 18. P. 9–17.

ДЖЕРЕЛА

1. Лизанець П. М. Гунгарологія. *Енциклопедія Сучасної України.* НАН України, НТШ. Київ : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2006. URL : http://esu.com.ua/search_articles.php?id=24718. (дата звернення: 10.10.2023)
2. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 29 грудня 2016 року «Про Доктрину інформаційної безпеки України» : Указ Президента України від 25.02.2017 р. № 47/2017. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/47/2017> (дата звернення: 10.10.2023).
3. Magyar Virtuális Enciklopédia. URL : <http://www.hunfi.hu/nyiri/enc/1enciklopedia/fogalmi/magyarsagtud/hungarologia.htm>. (дата звернення: 10.10.2023).
4. Sprache und Kultur gehören eng zusammen. URL : <https://www.fluter.de/sprache-und-kultur-gehoren-eng-zusammen#:~:text=Kultur%20und%20Sprache%20hängen%20sehr,Unterschiede%20liegen%20deshalb%20dicht%20beieinander>.